

УДК 37(051):004

**ФОРМУВАННЯ ЮРИДИЧНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ ПОЛОЖЕНЬ
«ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ
ДЛЯ НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ»**

кандидат історичних наук, доцент, Жалій Т.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Україна, Полтава

У статті висвітлюються особливості формування юридично-мовленнєвої компетентності майбутніх учителів на основі аналізу норм «Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя». Автор наголошує на необхідності формування такого підвиду правової компетентності через аналіз правових явищ у суспільстві, випадків правомірної та неправомірної поведінки, інсценування правових ситуацій та рольових ігор на правову тематику. Цей процес відбувається у процесі вивчення правознавчих дисциплін в умовах педагогічного вишу. Розкривається змістове наповнення таких курсів, програми яких передбачають опанування основ приватних і публічних галузей права, правових засад освітньої діяльності, особливостей реалізації основоположних прав і свобод людини та громадянина.

Ключові слова: загальні та спеціальні компетентності, правова компетентність, юридично-мовленнєва компетентність.

Кандидат исторических наук, доцент, Жалий Т.В. Формирование юридическо-речевой компетентности будущих учителей в контексте положений «Европейской рамки квалификаций для обучения в течении жизни»/ Полтавский национальный педагогический университет имени В.Г. Короленко, Украина, Полтава

В статье освещаются особенности формирования юридическо-речевой компетентности будущих учителей на основе анализа норм «Европейской рамки квалификаций для обучения в течении жизни». Автор настаивает на необходимости формирования такого подвида правовой компетентности через анализ правовых явлений в обществе, случаев правомерного и неправомерного поведения, инсценировка правовых ситуаций и ролевых игр на правовую тематику. Этот процесс происходит в процессе изучения правоведческих дисциплин в условиях педагогического вуза. Раскрывается содержательное наполнение таких курсов, программы которых предусматривают овладение основами частных и публичных отраслей права, правовых основ

образовательной деятельности, особенностей реализации основных прав и свобод человека и гражданина.

Ключевые слова: общие и специальные компетентности, правовая компетентность, юридически речевая компетентность.

PhD in History, Zaliy T.V. Formation of legal competence-rechevoy future teachers in the context of the provisions «European Qualifications Framework for lifelong learning» / Poltava National V.G. Korolenko Pedagogical University, Ukraine, Poltava

The article highlights the features of formation of legal-speech competence of future teachers on the basis of analysis of the norms of the «European Qualifications Framework for lifelong learning». The author insists on the need to form such a subspecies of legal competence through the analysis of legal phenomena in the society, cases of lawful and unlawful behavior, re-enactment of legal situations and role-playing games on the legal issues. This process occurs in the process of jurisprudential study subjects in the conditions of pedagogical university. Reveals the substantive content of such courses, whose programs include mastery of the basics of public and private bodies of law, the legal framework of the educational activities, especially implementation of fundamental rights and freedoms of man and citizen.

Key words: general and specific competencies, legal expertise, legal expertise speech.

Вступ. На сучасному етапі становлення Української держави особлива увага повинна приділятися правовій освіті й правовому вихованню студентської молоді. Причому йдеться, в першу чергу, майбутніх фахівців неюридичних спеціальностей. Формування патріотично налаштованих та законослухняних громадян є метою й бажаним результатом діяльності будь-якої цивілізованої країни на початку XXI століття. Такі посили відображені в національному законодавстві. На це нас спрямовують Конституція України, освітнє законодавство, Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [6-7]. У зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію з ЄС, в освітньому просторі України чинним є такий документ – «Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя» [1]. Ці та дотичні проблеми реалізації положень вказаного документу й формування підвидів правової компетентності особи ми порушували у низці своїх публікацій [2-5]. Однак реалізація положень цього міжнародного договору можлива лише за умови зваженого врахуванням європейського досвіду, національної специфіки й методичних надбань вітчизняних учених.

Формулювання мети та завдань статті. Тому в статі розглянемо особливості формування юридично-мовленневої

компетентності майбутніх учителів в сучасній національній системі освіти.

Виклад основного матеріалу статті. «Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя» містить дані про 3 групи загальних компетентностей: інструментальні компетентності: когнітивні (пізнавальні) здатності, технологічні здатності та лінгвістичні здатності; міжособистісні компетентності (індивідуальні здатності типу соціальних навичок (соціальна взаємодія та співпраця); системні компетентності (уміння та навички, що стосуються систем в цілому (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань; потрібні попередньо надбані інструментальні й міжособистісні компетентності) [1, С. 69-70]. Ми вважаємо необхідною для майбутнього вчителя будь-якої спеціальності юридично-мовленнєву компетентність, яка є підвидом правової компетентності й формується через аналіз правових явищ у суспільстві, випадків правомірної та неправомірної поведінки, інсценування правових ситуацій та рольових ігор на правову тематику у процесі вивчення правознавчих дисциплін в умовах педагогічного вишу.

Така компетентність є інтегральною й специфічною в національній системі освіти, бо серед окреслених вище інструментальних компетентностей знаходимо такі: усне й письмове спілкування рідною мовою; значення другої мови; розв'язання проблем; прийняття рішень. Серед міжособистісних – розуміння культури та звичаїв різних країн; здатність працювати самостійно та ін. Такі якості будуть сформовані завдяки інтегральній компетентності – юридично-мовленнєвій. Її формування можливе за умов вивчення студентами правознавчих курсів, що в умовах сучасної автономії ВНЗ є можливою та реальною перспективною. В освітні програми бакалаврів і магістрів (у 2016 – 2017 н.р. – і спеціалістів) повинні включатися такі навчальні дисципліни: «Конституційне право України», «Правознавство», «Гуманітарне право», «Освітнє право», «Права людини», «Право Європейського Союзу» та інші, перелік яких не є вичерпним. Юридична мовленнєва компетентність майбутніх учителів формується у процесі використання таких форм роботи: імітація спрощеного судового засідання, рольові ігри й розігрування правових ситуацій на теми «Співбесіда в роботодавця», «Прийняття на роботу», «Подання заяви про реєстрацію шлюбу в органи РАЦСУ» тощо. Важливою формою роботи є аналіз правових ситуацій та розв'язування юридичних задач за допомогою заздалегідь складеного алгоритму. Це дасть можливість набувати практичних навичок зі стандартних життєвих ситуацій, які можуть виникати в кожного та сприятимуть обізнаності з основ приватних та публічних галузей права України.

Висновки. Отже, в умовах педагогічного вишу вкрай необхідним видається формування такого підвиду правової компетентності як юридично-мовленнєва через аналіз правових явищ у суспільстві, випадків правомірної та неправомірної поведінки, інсценування правових ситуацій та рольових ігор на правову тематику. У процесі фахової підготовки майбутніх учителів це відбувається у ході вивчення правознавчих дисциплін програми яких передбачають опанування основ приватних і публічних галузей права, правових засад освітньої діяльності, особливостей реалізації основоположних прав і свобод людини та громадянина. Такий процес буде ефективним за умови включення дисциплін в інваріативну та варіативну частини навчального плану. Вони повинні бути передбачені освітніми програмами, адже, майбутні учителі мають володіти не лише предметними, а й загальними компетенціями, серед яких чільне місце посідає правова компетентність, підвидом якої поряд із логічно-правовою й аксіологічно-правовою є юридично-мовленнєва.

Література:

1. *Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipehea.in.ua/ievropeyska-ta-nacionalna-ramka-kvalifikacij-nrk-vishchoyi-osviti-vo/1ramka-kvalifikacij-iervo>. Закон України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
2. Жалій Т.В. *Формування юридично-мовленнєвої компетентності майбутніх учителів у процесі вивчення правознавчих дисциплін в умовах педагогічного вишу // Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект : матеріали круглого столу / за заг. ред. С.О. Шевченка. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2016. – С. 50-52.*
3. Жалій Т.В. *Формування правової компетентності майбутніх учителів в контексті новел освітнього законодавства Дидаскал: часопис / А. Бойко (гол. ред.); Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка, каф. заг. педагогіки та андрагогіки. – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 16: присвячено матеріалам всеукраїнської науково-практичної конференції «Упровадження основних положень Закону України «Про вищу освіту» як засіб забезпечення європейського рівня діяльності вищої школи», 17 листоп. 2015 р. – С. 108 – 112.*
4. Жалій Т.В. *Формування інформаційно-правової компетентності майбутніх учителів у процесі вивчення правознавчих дисциплін // Актуальні питання сучасної педагогіки. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 11-12 грудня 2015 року). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015 – С. 105 – 107.*

5. Жалій Т.В. Формування аксіологічно-правової компетентності майбутніх вчителів у процесі вивчення правознавчих дисциплін // Збірник центру наукових публікацій «Велес» за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції «Досягнення науки в 2015 році», м. Київ : збірник статей (рівень стандарту, академічний рівень). – К.: Центр наукових публікацій, 2015. Частина II. – С.53 – 56.
6. Конституція України від 28 червня 1996 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/>.
7. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacjonalno-patriotichne-vihovannya/>.
8. Рашкевич Ю.М. Компетентнісний підхід у побудові освітніх програм. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Downloads/Competence_Approach_Rashkevych_Nov.2014.pdf

References:

1. Yevropeys'ka ramka kvalifikatsiy dlya navchannya vprodovzh zhyttya. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://ipehea.in.ua/ievropeyska-ta-nacionalna-ramka-kvalifikatsiy-nrk-vishchoyi-osviti-vo/1ramka-kvalifikatsiy-iepvo.Zakon_Ukrayiny_«Pro_vyshchu_osvitu»_vid_01_lypnya_2014_roku. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: www.rada.gov.ua.
2. Zhaliy T.V. Formuvannya yurydychno-movlennyevoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv u protsesi vyvchennya pravoznavchyykh dystsyplin v umovakh pedahohichnoho vyshu // Vzayemozv'yazok polityky i upravlinnya: teoretychnyy i prykladnyy aspekt : materialy kruhloho stolu / za zah. red. S.O. Shevchenka. – D.: DRIDU NADU, 2016. – S. 50-52.
3. Zhaliy T.V. Formuvannya pravovoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv v konteksti novel osvith'oho zakonodavstva Dydaskal: chasopys / A. Boyko (hol. red.); Poltav. nats. ped. un-t imeni V.H. Korolenka, kaf. zah. pedahohiky ta andrahohiky. – Poltava: PNPU imeni V.H. Korolenka, 2015. – Vyp. 16: prysvyacheno materialam vseukrayins'koyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi “Uprovadzhennya osnovnykh polozhen' Zakonu Ukrayiny «Pro vyshchu osvitu» yak zasib zabezpechennya yevropeys'koho rivnya diyal'nosti vyshchoyi shkoly”, 17 lystop. 2015 r. – S. 108 – 112.
4. Zhaliy T.V. Formuvannya informatsiyno-pravovoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv u protsesi vyvchennya pravoznavchyykh dystsyplin // Aktual'ni pytannya suchasnoyi pedahohiky. Materialy III Mizhnarodnoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi (m. Uzhhorod, 11-12 hrudnya 2015 roku). – Kherson: Vydavnychyy dim «Hel'vetyka», 2015 – S. 105 – 107.

5. Zhaliy T.V. *Formuvannya aksiolohichno-pravovoyi kompetentnosti maybutnikh vchyteliv u protsesi vyvchennya pravoznavchych dystsyplin // Zbirnyk tsentru naukovykh publikatsiy «Veles» za materialamy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi «Dosyahnennya nauky v 2015 rotsi», m. Kyiv: zbirnyk statey (riven' standartu, akademichnyy riven'). – K.: Tsentru naukovykh publikatsiy, 2015. Chastyna II. – S.53 – 56.*
6. *Konstytutsiya Ukrayiny vid 28 chervnya 1996 roku. – [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/>.*
7. *Kontseptsiya natsional'no-patriotychnoho vykhovannya ditey ta molodi, zatverdzhenoju nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 16. 06. 2015 r. – [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/usinovivni/novini/2015/06/16/naczionalno-patriotichne-vixovannya/>.*
8. *Rashkevych Yu.M. Kompetentnisnyy pidkhid u pobudovi osvitnikh prohram. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: file:///C:/Users/Downloads/Competence_Approach_Rashkevych_Nov.2014.pdf*